

ЦИФРОВІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ. РЕАЛЬНІСТЬ БЕЗ НАЛЕЖНОГО УНОРМУВАННЯ

Айрапетов М. А.,

аспірант кафедри міжнародного публічного права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID: 0009-0004-2394-9451

articles.airapetov@airapetovlaw.com.ua

У статті розглядаються актуальні питання цифрових прав і свобод людини в умовах стрімкої цифрової трансформації суспільства. Зокрема, пропонується концепція цифрового аватара як ефективного інструменту реалізації континууму цифрових прав і свобод людини. Ця проблема набуває особливої значущості у зв'язку з активним розвитком цифрових технологій, таких як цифрова інституціалізація¹, штучний інтелект та великі дані.

Сьогодні виникає нагальна необхідність створення чітких міжнародно-правових стандартів, які б гарантували належний рівень захисту цифрових прав і свобод. Це питання є критично важливим, особливо в контексті міжнародних кризових ситуацій, що супроводжуються посиленням контролю над інформаційним простором, кіберзагрозами та використанням технологій для обмеження прав людини. Однією з головних проблем залишається відсутність системної кодифікації цифрових прав і свобод у міжнародному праві. На сьогодні правові підходи до цифрових прав залишаються фрагментарними та не відповідають сучасним викликам цифровізації, що створює значні прогалини в правовому регулюванні цієї сфери.

Континуум² цифрових прав і свобод людини включає як ті права і свободи, що мають цифровий компонент (наприклад, право на приватність у цифровому середовищі чи захист персональних даних), так і власне цифрові права і свободи, які існують виключно у кіберпросторі. Важливим аспектом є формування початкового переліку цифрових прав і свобод, який може стати основою для подальшого розвитку нормативно-правової системи в цій сфері. Зокрема, йдеться про такі права, як право на цифровий аватар, право на доступ до технологій штучного інтелекту, цифрову нейтральність, свободу від алгоритмічного тиску, свободу вираження думок та захист від шкідливої інформації в кіберпросторі.

Запровадження єдиної міжнародної системи кодифікації цифрових прав і свобод є необхідною умовою для створення ефективного механізму їх захисту. Це дозволить не лише забезпечити права людини в умовах мирного часу, але й гарантувати їх дотримання під час кризових ситуацій, воєнних конфліктів чи глобальних надзвичайних станів. Визначення чітких юридичних рамок допоможе уникнути зловживань цифровими технологіями та сприятиме формуванню справедливого і безпечного цифрового середовища для всіх.

Ключові слова. Міжнародне право захисту прав людини, права людини, свободи людини, цифрові права і свободи, цифровий континуум прав і свобод людини, цифровий аватар, права і свободи людини з цифровим елементом.

Постановка проблеми. Цифрові технології глибоко проникли в усі сфери сучасного життя, створивши новий вимір реалізації прав та свобод людини. Водночас, міжнародне право виявилось

---

¹ *Цифрова інституціалізація* є процесом створення, імплементації та використання інфраструктури адміністративних та регуляторних послуг держави за допомогою засобів цифровізації.

² *Континуум (continuum, lat)* – неперервне, суцільне

непідготовленим до повного врегулювання цифрових правовідносин, залишаючи значну частину цифрових прав та свобод поза належним правовим захистом. Особливо критично це проявляється в умовах екстремальних ситуаціях коли традиційні правозахисні механізми суттєво ослаблені або повністю втрачають свою дієвість.

Виникає необхідність визначити, чи мають цифрові права та свободи розглядатися лише як продовження традиційних прав людини, чи це принципово новий феномен, що вимагає самостійної регуляції. Необхідно окреслити межі цифрових прав, визначити специфіку прав людини у кіберпросторі та проаналізувати потенціал їхнього інтегрування в існуючі міжнародно-правові конструкції.

Центральною проблемою, що потребує глибокого аналізу та відповідних рішень, є розробка чіткої міжнародно-правової бази для цифрових прав і свобод, яка б дозволила забезпечити ефективний захист прав людини як у мирний час, так і у критичних ситуаціях. Без належного правового регулювання цифрових аспектів прав людини залишаються відкритими численні ризики та загрози для безпеки, автономії та гідності особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова дискусія щодо цифрових прав і свобод людини почала активно розвиватися лише протягом останніх десятиліть, що пов'язано зі стрімким розвитком цифрових технологій та Інтернету. Водночас, у міжнародному праві наразі відсутня цілісна концепція, яка б інтегрувала поняття цифрових прав у загальну систему захисту прав людини. Це зумовлює фрагментарність наявних регулювань та їхню невідповідність реальним потребам суспільства.

Зокрема, Марія Грація Поркеда (Maria Grazia Porcedda, 2014) у своїй роботі піднімає питання захисту прав людини в кіберпросторі, наголошуючи на необхідності якісної зміни усталених підходів задля забезпечення ефективного реагування на порушення прав людини в умовах цифровізації. Аналіз практики Європейського суду з прав людини та Суду Справедливості Європейського Союзу в контексті права на приватність і права на свободу вираження поглядів у цифрову епоху став предметом дослідження у роботі Сіофра О'Лірлі (Siofra O'Learly, 2018). Питання права на доступ до Інтернету та його регулювання у сучасному міжнародному праві розкривається у роботах таких дослідників як-то Хуан Карлос Лара (Juan Carlos Lara, 2015), П. де Гер і Д. Клоза (P. De Her i D. Kloza, 2012), Т. Бернерз-Лі і Г. Халпін (T. Berners-Lee i H. Halpin, 2012) тощо. Серед українських дослідників проблематикою права на доступ до Інтернету займалися Л. Тарасенко (2020), В. Воловодська (2019), І. Мукомела (2016) тощо. А. Пазюк та В. Мицик (2019) у своїх наукових роботах, присвячених міжнародному інформаційному праву, досліджували питання доступу до Інтернету і глобальної кібербезпеки.

Важливим внеском у дослідження цифрових прав та свобод є праці таких науковців як Костенко О. і Маньгора В.В. (2022) та Мікро Даніель (Mirco Daniel, 2022), які наголошують на необхідності формування єдиної цифрової ідентичності особи та її інтеграції у міжнародне гуманітарне право. Ці дослідники підкреслюють, що цифрові аватари та їхнє нормативне врегулювання здатні створити нову парадигму в захисті прав людини, сприяючи зміцненню як правового, так і етичного захисту в умовах цифровізації.

Сьогодні є очевидною потреба у подальших наукових дослідженнях, спрямованих на систематизацію та кодифікацію цифрових прав та свобод, а також їхнє ефективне впровадження у міжнародно-правові документи та практики. Необхідною є розробка нормативної бази, яка буде враховувати специфіку сучасного цифрового середовища та зможе оперативно реагувати на нові виклики, зокрема у зв'язку з умовами окупації чи іншими кризовими ситуаціями.

Метою статті є аналіз сучасних проблем правового регулювання цифрових прав і свобод людини на міжнародному рівні, відокремлення і класифікація основних цифрових прав і свобод людини, обґрунтування необхідності проведення кодифікаційної роботи щодо унормування міжнародно-правового регулювання цифрових прав і свобод людини, окреслення напрямків подальшого науково-практичного дослідження шляхів розвитку концепції цифрових прав і свобод людини, зокрема, в контексті правового режиму окупації.

Виклад основного матеріалу. Важливим аспектом є аналіз цифрових прав і свобод як середовища існування в *сучасному світі універсального континууму цифрових прав і свобод людини*, який є *темпорально визначеною в кіберпросторі, структурно значимою моделлю створення прав і свобод людини, їх визнання державами, норм існування, зміни, припинення, обмеження, комбінації, співставлення, захисту та поновлення*. Існує континуум прав і свобод людини.

В принципі, враховуючи стрімке зростання моделей цифрової інституалізації і штучного інтелекту, Костенко О.В. та Маньгора В. (2022) вважають, що «цифровий аватар – це графічне (голографічне в майбутньому) відображення користувача глобальної мережі Інтернет (його персонаж), що діє на основі юнітів штучного інтелекту» (10, ст. 103).

Натомість, можливо імплементувати к універсальному континууму прав і свобод до кожної сучасної людини його **персональний цифровий аватар людини – ідентифіковане уособлення людини в кіберпросторі, що є інструментом імплементатції універсального континууму прав і свобод до можливих меж дієздатності людини через технології аудіо-візуального інтерфейсу.**

Ідея цифрового аватара людини як цифрового вираження континууму прав і свобод людини, є надзвичайно важливою. З одного боку, вона дозволяє уявити собі цифрову ідентичність, яка не лише відображає базові особистісні характеристики, але й інкорпорує сукупність прав та свобод, що належать кожній людині. У кіберпросторі, де традиційні юридичні поняття та фізичні межі часто розмиваються, цифровий аватар може стати символічним носієм гарантій захисту прав – від свободи вираження думки до права на приватність і навіть доступу до сучасних технологій, таких як штучний інтелект.

З іншого боку, концепція цифрового аватара відкриває можливість для більш інтегрованого та комплексного підходу до забезпечення цифрових прав. Якщо будь-яке право чи свобода людини може мати свій цифровий вираз, це створює новий формат взаємодії між особою та державними чи комерційними структурами в кіберпросторі. Наприклад, цифровий аватар може містити криптографічно захищену інформацію про права користувача, його зобов'язання та доступ до ресурсів, що гарантують захист особистих даних. Таким чином, аватар стає не лише інструментом ідентифікації, але й засобом контролю за дотриманням правових норм у цифровому середовищі. Громадянин України має можливість користуватись онлайн-інструментами, такими як «Дія», «Будинок юстиції онлайн», «Електронний суд», «Електронний кабінет платника податків» та інших різноманітних онлайн сервісах. Як належним чином регулювати аспект реалізації цифрових прав і свобод людини, що в тому числі є частиною юридичного зв'язку між державою та цивільним населенням? Особливої уваги заслуговує той аспект, що цифровий аватар через механізми міжнародно-правового взаємного визнання довірчих послуг між суб'єктами міжнародного права може стати інструментом допуску до кіберпростору іноземної юрисдикції. На прикладі відносин Україна-ЄС, з 2027 року ЄС визнаватиме електронні довірчі послуги, електронні підписи та печатки, що походять з України (*Міністерство цифрової трансформації України, 2025*). Таким чином, українці та європейці зможуть відвідувати кіберпростори один одного без додаткових обмежень.

Важливим аспектом у цьому плані може бути думки провідних науковців. За висновками Костенка О. та Маньгори В. (2022), цифрові аватари здатні трансформувати наше розуміння юридичної особистості та створити нову парадигму у сфері захисту прав людини, що набуває особливого значення в умовах сучасної цифровізації. У дослідженні Mirco Daniel (2022) підкреслюється необхідність кодифікації понять цифрової ідентичності та інтеграції цих нових понять до міжнародного права захисту людини. Це дозволить створити єдину систему, що забезпечує захист прав людини як у фізичному, так і у віртуальному середовищі.

В свою чергу, створить передумови для розробки конкретних механізмів правового захисту, що враховуватимуть як традиційні права людини, так і нові цифрові свободи. Адже в умовах стрімкого розвитку технологій виникає нагальна потреба адаптувати міжнародні стандарти та інституційні механізми до нових форматів реальності. В цьому контексті цифровий аватар може виступати своєрідним «мостом» між традиційним поняттям особистості та новими викликами кібербезпеки, конфіденційності та правового захисту у цифровому просторі.

Така система повинна стати не просто абстрактним поняттям, а конкретним механізмом, що гарантує захист і реалізацію прав людини незалежно від умов перебування – як у фізичному, так і в цифровому середовищі.

У контексті міжнародного гуманітарного права цифровий аватар людини набуває особливого значення як інструмент забезпечення прав і свобод особи в умовах, коли традиційні механізми захисту стають менш ефективними. Під час екстремальних ситуацій, коли фізична безпека цивільного населення піддається значним загрозам, цифровий аватар може виступати як *регуляторний носій прав і свобод людини* – від права на приватність до свободи вираження думки.

Водночас інтеграція концепції цифрових аватарів у міжнародно-правову систему вимагатиме створення нових норм і механізмів, які враховуватимуть специфіку сучасної цифровізації та виклики, пов'язані з умовами екстремальних міжнародних ситуацій. Це означає, що необхідно розробити і прийняти чіткі стандарти, які регулюватимуть як цифрову ідентичність, так і відповідальність за порушення прав у кіберпросторі. Таке регулювання має забезпечувати не тільки захист фізичних прав людини, але й гарантувати, що цифрові права будуть інтегровані в міжнародні правові рамки. З огляду на зростаючу роль цифрових технологій в сучасному світі, створення нормативно-правової бази для захисту цифрових аватарів стане ключовим елементом у системі захисту прав людини, що дозволить адаптувати міжнародне гуманітарне право до нових викликів, зокрема в умовах екстремальних міжнародних ситуацій.

Обмеження держави у сфері забезпечення цифрової свободи: будь-яке втручання держави у цифрову свободу громадян повинно бути виправданим та відповідати принципам правової визначеності, пропорційності та демократичних стандартів. Обмеження не можуть використовуватися як механізм політичного контролю або інструмент тиску на опозиційні групи, активістів чи журналістів.

Неприпустимими є такі практики, як масове стеження без належного судового контролю, обмеження доступу до незалежних медіа, політично мотивоване блокування соціальних мереж або надмірне регулювання цифрових платформ.

Беззаперечним фактом є те, що цифровізація, стрімке поширення інформаційних технологій та розвиток штучного інтелекту сьогодні пронизують усі аспекти нашого життя. Незважаючи на те, що з моменту створення першого персонального комп'ютера минуло вже більше п'ятдесят років, цифрові права та свободи так і не отримали належної кодифікації в міжнародному праві. Сучасна правова база залишається фрагментарною: цифрові права регулюються, в основному, умовами користування послугами Інтернету, мобільного зв'язку, серверами електронної пошти та соціальних мереж, що створює суттєві правові прогалини.

Особливо гостро це питання стає для тих, хто перебуває під час дії екстремальних міжнародних ситуацій. У таких умовах континуум прав і свобод людини не визначений чітко як у міжнародному гуманітарному праві, так і в міжнародному праві захисту прав людини. В результаті, цифрові права людини стають надзвичайно вразливими. Зокрема, право на доступ до технологій, зокрема до технології штучного інтелекту, набуває особливої ваги, оскільки воно дозволяє не лише забезпечувати доступ до інформації та засобів комунікації, але й сприяє розвитку інноваційних процесів, необхідних для підтримки людської гідності та автономії навіть у надзвичайно складних умовах.

Особливо уваги потребує той факт, що процес генезису цифрових прав і свобод людини є тенденцією останніх років, а міжнародно-правове регуляторне поле «ігнорує» цю об'єктивну реальність. Можна нескінченно обговорювати про причини такої бездіяльності. Проте ефективніше було б обговорювати реальні шляхи вирішення цієї ситуації.

Мова йде про необхідність визначення стартової позиції регуляторних змін. Відповідаючи на це запитання, варто детермінувати: «цифрові права і свободи – це проекція громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав, чи це щось радикально інше?». Вбачається, що коректна відповідь десь посередині.

Беззаперечним є право приватної власності людини. При цьому, право приватної власності із розвитком цифрових технологій, набувається, реєструється, підтверджується, реалізується, в тому числі, за допомогою кіберпростору. Чи робить наявність цифрового елемента в праві приватної власності з нього цифрове право приватної власності? Обрати такий шлях (track) є ризиковим та наражає нас на відносно необмежену юридичну роботу із ре-стандартизації правового поля та герменевтики прав і свобод людини. Найбільш логічним є стратифікація прав і свобод на дві глобальні групи: **права і свободи людини з цифровим елементом та цифрові права і свободи**.

Цифровим елементом є ознака, що забезпечує можливість реалізовувати континуум прав і свобод людини за допомогою кіберпростору та атрибує їх одночасно континууму та цифрового континууму прав і свобод людини.

При цьому, **цифрові права і свободи** є правами та свободами людини, що входять до континууму цифрових прав і свобод людини та існують лише у кіберпросторі.

Це означає, що цифрові права і свободи в своєму регуляторному вираженні не є «окремо існуючою» матерією, а закономірним та логічним розвитком виду прав і свобод людини, що відповідає темпам еволюції суспільних відносин.

Отже, цифрові права та свободи повинні стати невід'ємною складовою сучасного міжнародно-правового простору. Впровадження єдиної системи кодифікації цифрових прав є ключовим завданням для міжнародної спільноти, адже лише таким чином можна гарантувати захист основних прав людини незалежно від умов її перебування. Це дозволить не тільки забезпечити свободу, безпеку та розвиток особистості, але й сприятиме сталому розвитку глобального цифрового суспільства.

Базуючись на суб'єктивному підході, такі цифрові права та свободи можуть стати початковими для напрацювання всього масиву цифрових прав і свобод людини:

- 1) право людини мати у власності свій цифровий аватар (цифрове право);
- 2) право людини на свободу вираження думки в кіберпросторі (громадянське право з цифровим елементом);
- 3) право людини на цифрову нейтральність, яка забезпечує рівний доступ до ресурсів мережі (цифрове право);
- 4) право на доступ до технології штучного інтелекту, що дозволяє кожній людині скористатися перевагами сучасних інновацій для розвитку та самореалізації (цифрове право);

- 5) право людини на цифрову свободу в кіберпросторі (цифрова свобода);
- 6) свобода людини від алгоритмічних рішень, що впливають негативно впливають на життя людини (свобода від цифрових тортур – цифрова свобода);
- 7) свобода людини від шкідливої та забороненої інформації в кіберпросторі (цифрова свобода).

Такі цифрові права і свободи є лише першими пропонованими, що покликані дати старт з унормування кіберпростору та місця суверенної людини в ньому. Кожного дня, способами свого цифрового аватара, люди використовують соціальні мережі, електронні пошти, онлайн сервіси, розпоряджаються своїми цифровими активами та електронними цінностями, грошовими коштами, цінними паперами та іншими матеріальними та нематеріальними активами.

Окрім того факту, що визнання державами цифрових прав і свобод людини є одним з ключових фундаментальних постулатів існування континууму цифрових прав і свобод, закріплення їх стане неоспорюваним юридичним фактом для приватних компаній. Великі бізнес гіганти цифрової ери будують свої статки, в тому числі, на роботі з безпосереднім аналізом цифрового сліду, що лишає людина користуючись цифровим аватаром. ***Цифровий слід це сукупність даних в кіберпросторі, що дає можливість відслідкувати всі дії людини в кіберпросторі, приводять до її ідентифікації в кіберпросторі.***

Для прикладу, контекстна реклама, що побудована на алгоритмах відслідковування обраного файлу чи натиснутого людиною посилання, придбаного в мережі Інтернет речі або введеного в пошуковій стрічці запиту. Тобто уподобання людини, що стратифікуються у відповідності до цифрових аватарів людини, стають джерелом комерційної інформації для маркетологів, піар спеціалістів та рекламників. Але жоден з користувачів, що задіяний у формуванні таких даних не є отримувачем дивідендів чи ренти за використання свого цифрового сліду.

Сучасні алгоритми кіберпростору використовуються не лише з метою отримання прибутків, але й для ведення політичних перегонів чи відкритої міжнародної конфронтації. Контроль над соціальними мережами в кіберпросторі, вплив на алгоритми демонстрації інформації, фільтрування та модерування інформації напряму може впливати на результати виборів в державах, рішеннях парламентів чи органів виконавчої влади. Цифровий аватар людини сьогодні є недостатньо захищеним.

У будь-який момент, адміністратори соціальних мереж мають право без будь-яких детальних пояснень та без рішення суду заблокувати чи видалити цифровий аватар людини (онлайн сторінку) зі своєї платформи. Такі структури керуються правилами користування своїми платформами, що передбачають вирішення суперечок у дорогих арбітражних інстанціях чи зовсім передбачають відмову від претензій ще на етапі реєстрації. Така поведінка лише виглядає законною, але не є справедливою.

Для аналогії візьмемо банківські депозити. Якщо людина розмістила депозит у банку, банк не має права його реквізувати чи в інший спосіб передати третім особам без належного рішення суду. Такий поведінковий алгоритм продиктований закріплення права приватної власності на рівні міжнародного права та національних конституцій та додатково регламентується спеціалізованими законами про банківську діяльність.

На випадок порушення прав вкладників, такі вкладники мають право звернутись до суду за поновленнями своїх порушених прав. Людині немає куди звертатись на випадок блокування чи видалення цифрового аватара в соціальній мережі чи іншому сервісі, окрім як подати апеляцію до тієї самої соціальної мережі чи онлайн сервісу. Жодної можливості на судовий захист. Це є наслідком відсутності цифрових прав і свобод в рамках комплексу правового регулювання.

Особливої уваги потребує розвиток штучного інтелекту (ШІ), що сьогодні формує абсолютно нову реальність. У цьому контексті критично важливо враховувати цифрові права і свободи людини при проектуванні, розробці та використанні технологій ШІ, адже саме ці технології здатні суттєво впливати на свободу особистості, її приватність, право на доступ до інформації, а також на захист від дискримінації чи алгоритмічного свавілля. Ігнорування таких прав може призводити до значних ризиків порушення людської гідності, автономії та безпеки, що вже стає викликом як для окремих держав, так і для міжнародного співтовариства загалом.

Саме тому сьогодні виникає нагальна потреба у формуванні чітких міжнародно-правових стандартів, які б регулювали використання ШІ з урахуванням цифрових прав людини. Це дозволить не лише запобігти порушенням, але й створить передумови для збалансованого і безпечного розвитку цифрових технологій. Встановлення таких стандартів має включати питання відповідальності за алгоритмічні рішення, прозорості технологій ШІ, захисту персональних даних та гарантій цифрової нейтральності, що сприятиме реалізації прав людини у цифрову епоху та забезпечить гармонійне співіснування технологічного прогресу з фундаментальними правами і свободами особистості.

За аналогією з іншими правами людини, цифрові права і свободи людини мають юридичний об'єм, що відповідає загальному стандарту:

- права або свободи;
- їх вид (громадянські, політичні, економічні, соціальні, культурні, цифрові);
- можливості людини, що впливають із права\свободи;
- обов'язки людини, що впливають із права\свободи;
- обмеження людини, що впливають із права\свободи;
- можливості держави, що впливають з права\свободи;
- обов'язки держави, що впливають з права\свободи;
- обмеження держави, що впливають з права\свободи.

На прикладі права людини мати у власності свій цифровий аватар, юридичний об'єм цифрових прав і свобод може виглядати наступним чином.

Можливості для людини від права мати у власності свій цифровий аватар. Право на власність цифрового аватара дозволяє людині створювати, зберігати та контролювати власний цифровий образ, який є відображенням її індивідуальності та особистісних характеристик. Такий аватар виступає інструментом самовираження, дозволяє забезпечити захист приватності в кіберпросторі, сприяє реалізації права на свободу вираження думки та дає можливість користуватися сучасними технологіями, зокрема, системами штучного інтелекту. Це право відкриває нові горизонти для особистісного брендингу та *цифрової ідентичності*, сприяє підвищенню рівня контролю над власними даними, що є особливо важливим у сучасних умовах цифровізації.

Обов'язки для людини, що впливають з права мати у власності свій цифровий аватар. Користуючись цим правом, особа несе відповідальність за належне використання та захист свого цифрового аватара. Це включає зобов'язання забезпечувати безпеку своїх даних, запобігати використанню аватара для розповсюдження дезінформації або порушення прав інших людей, а також підтримувати актуальність та достовірність відображеної інформації. Власник цифрового аватара має також етичний обов'язок не використовувати свій цифровий образ у цілях, що суперечать встановленим правовим нормам, нормам суспільного порядку, власності, моралі.

Обмеження для людини у реалізації права мати у власності свій цифровий аватар полягають у тому, що він не може використовуватись для незаконних чи шкідливих дій, таких як зловживання персональними даними, порушення авторських прав чи ідентичності інших осіб. Використання цифрового аватара має відповідати встановленим нормам, що регулюють інтелектуальну власність та захист конфіденційної інформації. Особа несе відповідальність за недопущення дій, які можуть призвести до шкоди її власній репутації чи прав інших осіб, а також за забезпечення того, щоб індивідуалізований цифровий образ не став інструментом пропаганди чи маніпуляції особливо у контексті міжнародного кризового режиму, де захист прав людини набуває особливої важливості. Обмеження цифрового аватара можуть включати в себе лімітацію доступу до кіберпростору. Проводячи паралель з правом на життя, недопустимо віднімати у людини цифровий аватар в якості санкції за вчинені правопорушення.

Можливості для держави у сфері забезпечення права мати у власності свій цифровий аватар. Держава має можливість створити сприятливе правове середовище для реалізації цього права, інтегруючи поняття цифрової власності в нормативно-правову базу. Держава може розробляти законодавчі інструменти, що гарантують захист цифрової ідентичності, сприяють встановленню стандартів кібербезпеки та регулюють взаємодію між особою та комерційними чи державними структурами. Це сприятиме не тільки захисту індивідуальних прав, але й розвитку цифрової економіки та інноваційних технологій, забезпечуючи баланс між приватними інтересами та загальнодержавними потребами.

Обов'язки держави щодо забезпечення цього права. Держава повинна забезпечити створення і впровадження чітких нормативно-правових стандартів, які регулюватимуть власність на цифровий аватар. Серед ключових обов'язків – розробка законодавства, що гарантує захист цифрової ідентичності, сприяє правовій освіті громадян щодо їхніх цифрових прав та встановлює механізми нагляду і контролю за використанням цифрових технологій. Особливу увагу слід приділити забезпеченню прозорості обробки даних, захисту персональних даних і правовому вирішенню спорів, пов'язаних з використанням цифрових аватарів.

Обмеження держави у сфері забезпечення цього права повинні базуватись на принципі пропорційності та не допускати надмірного втручання в приватне життя людини. Державні органи не повинні використовувати законодавчі інструменти для контролю над цифровою ідентичністю таким чином, щоб обмежувати свободу самовираження або заважати особистій автономії людини.

Висновки. Таким чином, регулювання цифрових прав і свобод людини має бути спрямоване на забезпечення балансу між захистом прав і свобод людини в цілому та потребами безпеки держави та суспільства, з особливою увагою до умов, які виникають під час дії екстремальних міжнародних ситуацій, де державне втручання повинно бути суворо обґрунтованим і обмеженим.

Отже, кожна держава повинна діяти в рамках міжнародного права, не перевищуючи меж, встановлених основоположними міжнародно-правовими принципами захисту прав і свободи людини та гарантії автономії його\її особистості.

Airapetov M. Digital human rights and freedoms. Reality without proper regulation

The article examines the pressing issues of digital human rights and freedoms in the context of the rapid digital transformation of society. In particular, the concept of a digital avatar is proposed as an effective tool for realizing the continuum of digital human rights and freedoms. This issue is becoming particularly significant due to the active development of digital technologies, such as digital institutionalization, artificial intelligence, and big data.

Today, there is an urgent need to establish clear international legal standards that would ensure an adequate level of protection for digital rights and freedoms. This issue is critically important, especially in the context of international crisis situations, which are often accompanied by increased control over the information space, cyber threats, and the use of technology to restrict human rights. One of the key problems remains the absence of a systematic codification of digital rights and freedoms in international law. Currently, legal approaches to digital rights remain fragmented and fail to meet the contemporary challenges of digitalization, creating significant gaps in the legal regulation of this sphere.

The continuum of digital human rights and freedoms includes both rights and freedoms that have a digital component (such as the right to privacy in a digital environment or the protection of personal data) and purely digital rights and freedoms that exist exclusively in cyberspace. An important aspect is the formation of an initial list of digital rights and freedoms, which can serve as a foundation for the further development of the regulatory and legal framework in this field. In particular, this includes rights such as the right to a digital avatar, the right to access artificial intelligence technologies, digital neutrality, freedom from algorithmic pressure, freedom of expression, and protection from harmful information in cyberspace.

The introduction of a unified international system for the codification of digital rights and freedoms is a necessary condition for establishing an effective mechanism for their protection. This will not only safeguard human rights in peacetime but also ensure their observance during crisis situations, armed conflicts, or global emergencies. Defining clear legal frameworks will help prevent abuses of digital technologies and contribute to the formation of a fair and secure digital environment for all.

Key words: International human rights law, human rights, human freedoms, digital rights and freedoms, digital continuum of human rights and freedoms, digital avatar, human rights and freedoms with a digital element.

Література:

1. Porcedda, M. G. (2014). Rule of law and human rights in cyberspace. In *Riding the digital wave: The impact of cyber capacity building on human development* (21st ed., pp. 28–42). European Union Institute for Security Studies. <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep07069.7.pdf>
2. O'Leary, S. (2018). Balancing rights in a digital age. *Irish Jurist*, 59, 59–92.
3. Lara, J. C. (2015). Internet access and economic, social and cultural rights (pp. 10–11). Association for Progressive Communications. https://www.apc.org/sites/default/files/APC_ESCR_Access_Juan%20Carlos%20Lara_September2015%20%281%29_0.pdf
4. De Hert, P., & Kloza, D. (2012). Internet (access) as a new fundamental right: Inflating the current rights framework? *European Journal of Law and Technology*, 3(3). <https://ejlt.org/index.php/ejlt/article/view/123/268>
5. Berners-Lee, T., & Halpin, H. (2012). Internet access is a human right. In J. Bus (Ed.), *Digital Enlightenment Yearbook 2012*. IOS Press. <https://www.ibiblio.org/hhalpin/homepage/publications/def-timbl-halpin.pdf>
6. Тарасенко, Л. (2020). Право на доступ до Інтернету. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*, (71), 53–61.
7. Воловодська, В. (2019). Заборони та свободи в інтернеті: Як виглядатиме Декларація цифрових прав людини. *Zmina*. https://zmina.info/articles/zaboroni_ta_svobodi_v_interneti_jiak_vigljudatime_deklaracija_cifrovih_prav_ljudini/
8. Мукомела, І. (2016). Право на доступ до Інтернету: Проблеми визначення та забезпечення. *Вісник Національної академії правових наук України*, 4(87), 77–85. https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-77-85.pdf

9. Paziuk, A., & Mitsik, V. (2019). Global cybersecurity culture in the international discourse: Values and principles. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, (2), 103–107.
10. Костенко, О., & Маньгора, В. (2022). Метавсесвіт: Правові перспективи регулювання застосування аватарів та штучного інтелекту. *Юридичний науковий електронний журнал*, (2), 102–105.
11. Garasic, M. D. (2022). Shouldn't our virtual avatars be granted human rights too? *AJOB Neuroscience*, 13(4), 160–162.
12. Костенко, О. (2022). Електронна юрисдикція, метавсесвіт, штучний інтелект, цифрова особистість, цифровий аватар, нейронні мережі: Теорія, практика, перспективи. *Наукові інновації та передові технології*. Серія «Право», 2(4), 54–78. <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/1038/1037>
13. Міністерство цифрової трансформації України. (2025, 31 березня). Україна та ЄС: нові кроки в цифровій співпраці. <https://thedigital.gov.ua/news/ukraina-ta-es-novi-kroki-v-tsifrovii-spivpratsi>

Стаття надійшла до редакції 01.04.2025

Стаття рекомендована до друку 17.04.2025